

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 94 hallituksen esityksen johdosta lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana

Eduskunta on 27 päivänä tammikuuta 1993 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistele- vasti käsiteltäväksi edellä tarkoitetun hallituksen esityksen n:o 376.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslakivaliokunta on antanut asiasta lausunnon, joka on tämän mietinnön liitteenä.

Valtiovarainvaliokunnan asettamassa veroja- ostossa, joka on valmistellut mietinnön valio- kuntaa varten, ovat olleet kuultavina valtiova- rainministeri Iiro Viinanen, valtiosihteeri Eino Keinänen, hallitusneuvos Pekka Laajanen, fi- nanssineuvos Immo Pohjola ja rahoitusneuvos Veikko Kantola valtiovarainministeriöstä, vs. osastopäällikkö Kaiju Kallio, toimistopäällikkö Liisa Halme ja toimistopäällikkö Vesa Vihriälä Suomen Pankista, ylijohdaja Jorma Aranko pankkitarkastusvirastosta, pääjohtaja Jukka Wuolijoki valtiokonttorista, kilpailuasiainneuvos Seppo Reimavuo kilpailuvirastosta, toimis- topäällikkö Timo-Veli Sälli valtiontalouden tar- kastusvirastosta, ylitarkastaja Jarmo Laine val- tiontilintarkastajain kansliasta, rikosylitarkasta- ja Markku Salminen keskusrikospoliisista, pu- heenjohtaja Eero Suomela KHT-yhdistyksestä, ennustepäällikkö Tarmo Valkonen Elinkeino- elämän tutkimuslaitoksesta, VTM Max Arhip- painen Pellervon taloudellisesta tutkimuslaitok- sesta, tutkija Juhana Vartiainen Työväen talou- dellisesta tutkimuslaitoksesta, osastopäällikkö Erkki Kontkanen Suomen Pankkiyhdistyksestä, osastopäällikkö Pekka Heikkilä Säästöpankki- liitosta, varatuomari Heikki Vitie Osuuspankki- en Keskusliitosta, pääjohtaja Pertti Voutilainen ja varatoimitusjohtaja, STS-pankin johtokun- nan puheenjohtaja Veikko Ylitalo Kansallis- Osake-Pankista, pankinjohtaja Markku Pohjola Suomen Yhdyspankista, hallinto- ja lakiasiain- johtaja Olli Härmänmaa Postipankki Oy:stä, toimitusjohtaja Paavo Prepula Suomen Säästö- pankista, toimitusjohtaja Matti Liukkonen Osuuspankkien Keskuspankista, varatoimitus- johtaja Veikko Somersalmi Interbank Osake- pankista, pääjohtaja Kaarlo Jännäri Säästö-

pankkien Keskus-Osake-Pankista sekä professo- ri Jarmo Leppiniemi.

Eduskunta on oikeuttanut valtioneuvoston ottamaan vuonna 1993 valtiolainoja enintään 85 000 000 000 markan bruttomäärän siten, että nettomääräinen lainanotto on enintään 47 700 000 000 markkaa.

Eduskunnalle annettu hallituksen esitys vuo- den 1993 lisätalousarvioksi on tasapainotettavis- sa 15 000 000 000 markan suuruisella nettolai- nanoton lisäyksellä, minkä vuoksi hallitus eh- dottaa lainanottovaltuuksien lisäämistä.

Valtioneuvoston lainanottovaltuuksissa ei noudatetun käytännön mukaan ole eritelty val- tion talousarvioesityksen tasapainottamiseksi otettavia lainoja toisistaan niiden laina-ajan pe- rusteella. Talousarvioesityksen tasapainottami- seksi otettavan lyhytaikaisen lainanoton lisään- tyessä olisi hallituksen esityksen mukaan tarkoi- tuksenmukaista erottaa se pitkäaikaisesta lai- nanotosta. Samalla tulisi esityksen mukaan ly- hytaikaisen lainanoton osalta siirtyä valtionvel- lan enimmäismäärän sallivaan valtuuteen.

Hallitus ehdottaa, että nettolainanottoval- tuuksien määrä korotettaisiin 62 700 000 000 markaksi ja että uusien laina-ajaltaan yli 12 kuukauden pituisten valtiolainojen bruttomäärä olisi yhteensä enintään 70 000 000 000 markkaa ja laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituis- ten lainojen muodostaman lyhytaikaisen velan määrä saisi olla kuluvan vuoden lopussa enin- tään 20 000 000 000 markkaa. Samalla ehdote- taan tarkennettavaksi lyhytaikaisen luoton mää- ritelmää.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää ehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksy- mistä seuraavin muutoksin.

Hallitus ehdottaa, että lyhytaikaisen velan enimmäismäärä määriteltäisiin vuoden lopun ti- lanteen perusteella. Valiokunnan saaman selvi- tyksen mukaan tarkoituksena on laskea liikkee- seen kolmen, kuuden ja kahdentoista kuukau- den velkasitoumuslainoja. Tällaisten velkasitou-

muslainojen yhteismäärä oli viime vuodenvaihteessa noin 14 miljardia markkaa. Näiden lainojen määrä vaihtelee kulloisenkin valtion rahan tarpeen ja velkasitoumuslainojen markkinointitilanteen vuoksi vuoden aikana. Valiokunta ehdottaa, ettei lyhytaikaisten velkojen enimmäismäärää määritellä vuoden lopun tilanteen perusteella, vaan koko vuodelle asetetaan yläraja, jota suuremmaksi näiden velkojen määrä ei saa nousta. Ottaen huomioon esityksessä tarkoitettua varainhankintatarpeen ja lyhytaikaisten velkasitoumuslainojen käytössä välttämättömän toimintamahdollisuuden turvaamiseksi valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että lyhytaikaisten lainojen enimmäismäärä voisi olla vuoden aikana yhteensä enintään 40 miljardia markkaa.

Valiokunta kehottaa valtiovarainministeriötä kiinnittämään lyhytaikaisessa lainanotto toiminnassaan huomiota myös pankkien lyhytaikaisen varainhankinnan mahdollisuuksiin.

Edellä esitettyyn sekä eduskunnan työjärjestyksen 24 §:ään viitaten valtiovarainvaliokunta, joka valtiopäiväjärjestyksen 45 §:n 3 momentin nojalla on valinnut esittelijöiksi valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajan ja verojaoston puheenjohtajan antamaan tarpeellisia tietoja asiaa eduskunnan täysistunnossa käsiteltäessä, kunnioittaen ehdottaa,

Helsingissä 2 päivänä helmikuuta 1993

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mattila, varapuheenjohtaja Luttinen, jäsenet Alaranta, Heikkinen, Hämäläinen, Lahti-Nuutila, Louvo,

että Eduskunta oikeuttaisi valtioneuvoston tämän määrämällä ehdoilla vuonna 1993 lisävaltuuksineen yhteensä enintään 62 700 000 000 markan määrättyä valtion talousarvion tasapainottamiseksi tarvittavaan nettolainanottoon, kuitenkin siten, että uusien laina-ajaltaan yli 12 kuukauden pituisten valtiolainojen bruttomäärä on yhteensä enintään 70 000 000 000 markkaa, ja siten, että lainoja otettaessa laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituisten lainojen muodostaman lyhytaikaisen velan määrä saa vuoden aikana olla enintään 40 000 000 000 markkaa ja että valtioneuvosto voi määräämissään rajoissa antaa lainanotosta päättämisen valtiovarainministeriön tai valtiokonttorin tehtäväksi, sekä

oikeuttaa valtioneuvoston tai sen määräämissä rajoissa valtiovarainministeriön tai valtiokonttorin edellä tarkoitettua lisäksi käyttämään valtion maksuvalmiuden turvaamiseksi sekä valtion kausiluonteisten menohuippujen ja valtion kassasijoitusten tarkoituksenmukaisen hoidon edellyttämän rahoitustarpeen kattamiseksi laina-ajaltaan enintään 12 kuukauden pituista luottoa harkintansa mukaan.

Malm, Mäki-Hakola, Sasi, Savolainen, Turunen, Vihriälä ja Vähäkangas sekä varajäsenet Ala-Nissilä, U. Anttila, Apukka, Enestam, Linnainmaa, Rajamäki ja Renko.

Vastalause

Hallituksen esitys valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamiseksi (HE 364) jäi lepäämään yli vaalien. Tällä lailla olisi säännelty ja valvottu pankkituen jakamista, ja se olisi ollut omiaan saamaan pankit harkitsemaan tuen tarvetta. Nyt kuitenkin pankkien talouden pelastamiseksi ollaan jakamassa miljardeja lisäbudjetissa, joka huomattavasti löyhemmin perustein säätelee tarvetta, määrää, muotoa ja takaisinmaksua. Näin käy siitäkin huolimatta, että val-

tiovarainvaliokunnan mietintöön on sisällytetty monia talousvaliokunnan mietinnön (TaVM 58; HE 364) vaatimuksia kuten vaatimus erityistilintarkastuksen suorittamisesta tuettavissa pankeissa sekä vaatimus valtion vaikutusvallan saamisesta tuettaviin pankkeihin.

Puutteet voimassa olevassa vakuusrahastolaissa tekevät lain muuttamisen välttämättömäksi. Mielestäni pankkituen myöntäminen olisi tullut toteuttaa vakuusrahastolain kautta, jotta

eduskunnan näkemys tuen tiukoista ehdoista olisi käynyt toteen. Hallituksen esityksen sisältämä lisäbudjettimalli heikentää vääjäämättä eduskunnan pankkituen ehdoiksi antamien perustelujen säädöksellistä merkitystä sekä eduskunnan mahdollisuuksia kontrolloida pankkituen käyttöä. Pankkituen myöntäminen lisätalousarvion kautta merkitsee ratkaisevaa heikennystä

Helsingissä 2 päivänä helmikuuta 1993

eduskunnan vaikutusmahdollisuuksiin ja tuen kontrolloitavuuteen. Tätä heikennystä ei mielestäni tule hyväksyä enkä sen vuoksi voi pitää esitettyä lisävaltuuksien antamista hyväksyttävänä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotan,

että hallituksen esitys hylättäisiin.

Ulla Anttila

EDUSKUNNAN
PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA

Liite

Helsingissä
1 päivänä helmikuuta 1993
Lausunto n:o 38

Valtiovarainvaliokunnalle

Eduskunta on lähettäessään 27 päivänä tammikuuta 1993 hallituksen esitykset n:o 375 vuoden 1993 lisätalousarvioiksi ja n:o 376 lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1993 aikana valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava niistä lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Pekka Laajanen valtiovarainministeriöstä, ylijohtaja Jorma Aranko pankkitarkastusvirastosta, professori Mikael Hidén ja professori Kaarlo Tuori.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitykset

Hallituksen lisätalousarvioesityksessä ehdotetaan momentille 28.87.51 pankkitoiminnan tukemiseen myönnettäväksi 15 miljardin markan määräraha sekä oikeutettavaksi valtioneuvosto antamaan omavelkaisia takauksia pankkien vakuusrahastojen lainoille ja talletuspankkien oman pääoman ehtoïselle varainhankinnalle. Takausten määrä saa olla 5 miljardia markkaa tai yhdessä momentilta myönnetyn muun tuen kanssa enintään 20 miljardia markkaa. Talousarvion tasapainottamiseksi tarvittavia lainanottovaltuuksia koskevan esityksen mukaan nettolainanottoa lisätään 15 miljardilla markalla yhteensä 62,7 miljardiin markkaan.

Valiokunnan kannanotot

Hallitusmuodon 69 §:n 3 momentin mukaan lisätalousarvioesitys annetaan, jos talousarvion muuttamiseen on välttämätöntä tarvetta. Tämä vuonna 1991 sanonnaltaan uusittu säännös vastaa entistä. Välttämättöminä voidaan valiokun-

nan aiemman käytännön mukaisesti (PeVL 7/1985 vp) pitää yleensä sellaisia talousarvion muutoksia, joiden päättämisen siirtäminen seuraavan varainhoitovuoden talousarvion yhteyteen voisi aiheuttaa merkittäviä haittoja kansantai valtiontaloudelle taikka yhteiskunnan normaaleille toiminnolle.

Nyt käsiteltävinä olevien esitysten perusteluihin sekä hallituksen esityksessä n:o 364 laiksi valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta esitettyyn nojautuen valiokunta katsoo, että talousarvion muuttaminen hallituksen esittämällä tavalla on tarkoituksensa puolesta siten välttämätöntä kuin hallitusmuodon 69 §:n 3 momentissa on tarkoitettu, koska esityksessä n:o 364 ehdotettu, pankkitoiminnan tukemista koskeva laki hyväksyttiin eduskunnassa lepäämään yli vaalien. Välttämättömyys-kriteerin kannalta on merkittävää lisäksi, että esityksessä n:o 375 todetun ja valiokunnan tältä osin saaman täydentävän selvityksen mukaan määräraha on mitoitettu vastaamaan sitä, mitä pankkien tukemiseen arvioidaan tarvittavan varainhoitovuoden aikana.

Hallitusmuodon 64 §:n 1 momentin mukaan valtion lainanoton tulee perustua eduskunnan suostumukseen, josta ilmenee uuden lainanoton tai valtionvelan enimmäismäärä. Esityksen n:o 376 mukaan valtion nettolainanoton eli uuden valtionvelan enimmäismäärä on 62,7 miljardia markkaa. Tähän nettomääräisesti ilmaistuun valtion lainanoton yleiseen rajoitukseen liittyy kaksi alarajoitusta: Uusien pitkäaikaisten lainojen enimmäismäärä olisi 70 miljardia markkaa, ja lyhytaikaisen velan määrä saisi olla vuoden lopussa 20 miljardia markkaa.

Eduskunnan suostumuksen antaminen koko valtionvelan enimmäismäärälle (62,7 mrd markkaa) on jo yksin riittävä hallitusmuodon 64 §:n 1 momentin vaatimusten noudattamiseksi.

Myös valtioneuvoston päätökset koskeva kohta esityksessä n:o 375 on valtiosääntöoikeudellisesti ongelmaton.

Perustuslakivaliokunnan mielestä valtiovarainvaliokunnan tulisi kiinnittää mietinnössään huomiota sellaisiin seikkoihin, joita eduskunnassa (TaVM 58/1992 vp ja PeVL 37/1992 vp) ilmaistiin hallituksen esitystä n:o 364 käsiteltäessä, ja arvioida, millaista lainsäädäntöä tarvitaan valtioneuvoston huolehtiessa nyt lisätalousarvion perusteella pankkien tukemisesta.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että valtiovarainvaliokunta ottaisi tässä lausunnossa mainitun huomioon asiaa valmistellessaan.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Zyskowicz, jäsenet Kaarilahti, Kekkonen, Koskinen, J. Lep-

pänen, Nikula, Varpasuo, Vistbacka, Vähänäkki ja Väistö sekä varajäsenet Helle (osittain), Komi, Saastamoinen ja Viljanen.
